

Uitsluitend per e-mail verzonden
i.k.vanengelshoven@minocw.nl

Aan: Mevrouw I.K. van Engelshoven, Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Datum: 29 januari 2021

Ref: 20210129/NZ/JF

Betreft: Evaluatie van de Erfgoedwet

Geachte mevrouw van Engelshoven,

Goed dat u NEPROM¹ betreft bij de evaluatie van de Erfgoedwet. Dat waarderen wij zeer.

Op 30 november 2020 hebben wij over dit onderwerp een prettig gesprek gehad met Annemarie Luksen-Ijtsma, adviseur archeologiebeleid van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed. Aan het einde van dit gesprek nodigde zij ons uit om onze visie te geven op de werking van de Erfgoedwet in het archeologische bestel. Graag maken wij van deze mogelijkheid gebruik.

Onze visie is gebaseerd op de praktijkervaringen van onze leden. Daarnaast is gebruik gemaakt van de ervaringen van de vertegenwoordiger² namens NEPROM in het Centraal Collega van Deskundigen Archeologie (CCvD³) van de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB⁴). Er is tevens op 11 december 2020 een gesprek geweest tussen deze vertegenwoordiger en een afvaardiging van Het Groot Reuvens Overleg⁵. Op 19 januari 2021 is, op initiatief van onder andere de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, namens NEPROM een bijdrage geleverd aan een (digitale) werkveldconferentie over ruimtelijke ordening en de archeologische praktijk.

Onze leden erkennen het belang van archeologie en ze houden in hun project en de voorlichting daarover rekening met de waarde van archeologische opgravingen; als dat aan de orde is. Omdat bij een evaluatie misschien al snel de focus ligt op wat er beter moet, willen wij graag benadrukken dat onze leden geen noemenswaardige problemen ervaren met de toepassing van de Erfgoedwet. Contacten met gemeenten over het onderwerp archeologie verlopen over het algemeen professioneel en constructief. Er wordt geen prijsdruk ervaren, en er worden geen tekortkomingen in de kwaliteit ervaren. In de kwaliteit van ‘verwachtingskaarten’ is ook een verbetering zichtbaar.

Er is de afgelopen jaren veel gebeurd in de archeologiesector, zoals het vervallen van ‘de opgravingsvergunning’ per 1 juni 2016 en vervolgens het, middels de Erfgoedwet, invoeren van de verplichte certificering van het op proceskwaliteit gerichte kwaliteitssysteem met zelfregulering. Op 30 maart 2020 heeft het CCvD het rapport “Graven naar verbetering, evaluatie van het

nieuwe kwaliteitssysteem archeologie” (verder: Evaluatie) gepubliceerd. Deze Evaluatie concludeert dat het nieuwe kwaliteitssysteem in het algemeen voldoende is toegesneden op de KNA⁶-kwaliteit en die ook voldoende borgt, voor zover die kwaliteit betrekking heeft op de uniformering van het archeologisch proces en het realiseren van een gelijk speelveld op dat punt. Dit vinden wij een positieve en belangrijke conclusie. Graag zien wij dat deze ontwikkeling zonder grote wijzigingen wordt voortgezet.

Wij zien dat de archeologiesector, wat een relatief kleine sector is, in ontwikkeling is en steeds beter invulling geeft aan haar rol. Daar waar kennis of capaciteit bij een gemeente te kort schiet, wordt er regionaal samengewerkt. En binnen het stelsel van de omgevingswet zetten al diverse gemeenten stappen om de ‘AMZ-cyclus’ om te zetten in een vergunningstelsel. Wij zien dit als een positieve ontwikkeling, waar nog wel verbetering in mogelijk is, met name door op gemeentelijk niveau de taken van vergunningverlening, handhaving en uitvoering duidelijk van elkaar te scheiden. Daarmee wordt de ook relatief jonge archeologiesector steeds meer volwassen, en pakt zij verder haar rol in de ruimtelijke ordening. Wat NEPROM betreft zou de Handreiking Archeologievriendelijk Bouwen (RCE, 2016) nog wel meer kunnen worden doorvertaald in het vergunningstelsel.

De vastgoedsector is de afgelopen ruim 10 jaar steeds meer gewend geraakt aan bijvoorbeeld de werking van dubbelbestemmingen archeologie in bestemmingsplannen. Wel verzoeken onze leden om een meer integrale en proportionele benadering van het onderwerp archeologie; in relatie tot veel andere aspecten die een rol spelen in gebiedsontwikkelingen. Dat zou nog beter aansluiten bij de toekomstige omgevingswet. Leden merken namelijk wel dat de afweging die gemaakt moet worden tussen het belang van een nieuwe ontwikkeling enerzijds, en (het behoud van) archeologische vondsten anderzijds, soms lastig is voor het bevoegd gezag en betrekken. Idealiter worden beide belangen natuurlijk zo veel mogelijk verenigd, waar dat kan. Daar streven onze leden ook naar en dat proberen zij zo veel mogelijk te bewerkstelligen.

Soms leidt die belangenafweging echter tot vertragingen, onaanvaardbaar hoge onderzoekslasten of een maatschappelijk ongewenste uitkomst. Met dat laatste doelen wij op het algemeen belang van woningbouw en de beschikbaarheid van voldoende betaalbare woningen; gelet op het grote woningtekort waar sprake van is. Wij pleiten voor meer aandacht daarvoor bij de toepassing van de Erfgoedwet en de rol van archeologie. De woningbouw en het grote belang daarvan blijft namelijk te vaak onderbelicht.

De voorgaande punten hebben wij deels bij de evaluatie van de Wet op de archeologische monumentenzorg, in 2011, al kenbaar gemaakt in het rapport ‘Verantwoordelijkheid door medezeggenschap’, The Missing link, augustus 2011. Net als toen, een periode van crisis, is onze visie dat zowel woningbouw als archeologie gebaat zijn bij ‘voldoende’ plannen van ‘voldoende’ schaalgrootte. Dit is enerzijds nodig om aan de huidige vraag naar woningen te kunnen voldoen, en anderzijds maakt dit het omgaan met archeologische waarden beter ruimtelijk inpasbaar (het streven naar in-situ behoud), en daardoor betaalbaarder. Het is, tenslotte, voor ieder-

een belangrijk dat ook de publieke doelen van de Erfgoedwet, zoals de (bovenregionale) kennisvermeerdering en belevingswaarde van erfgoed, blijven worden nagestreefd.

Met vriendelijke groet,

Jan Fokkema,
directeur NEPROM

¹ De NEPROM (Vereniging van Nederlandse Projectontwikkeling Maatschappijen) is in 1974 opgericht en stelt zich ten doel de samenwerking te bevorderen tussen overheid en ontwikkelaars bij de totstandkoming van vastgoedprojecten. De leden zijn in Nederland gevestigde rechtspersonen, die op professionele wijze onroerend goed en/of gebieden ontwikkelen of herontwikkelen. De NEPROM telt 65 leden (januari 2020).

² Martijn van Gelderen, Manager Omgevingskwaliteit van BPD Ontwikkeling

³ Het CCvD is het platform in de archeologie waar de publieke en private opdrachtgevers, de opdrachtnemers, overheden, en kennisinstellingen, ieder vanuit de eigen deskundigheid en verantwoordelijkheid, gezamenlijk het kwaliteitssysteem binnen de archeologie ontwikkelen en beheren.

⁴ De SIKB is een netwerkorganisatie waarbinnen overheid en bedrijfsleven samen praktijkgerichte kwaliteitsrichtlijnen maken voor bodem, water, archeologie, bodembescherming en datastandaarden. Doel is kwaliteitsborging en -verbetering bij marktpartijen en overheden.

⁵ De Stichting Reuven organiseert het Groot Reuvenoverleg als een verenigd platform voor de archeologie van Nederland. Het Groot Reuvenoverleg is informierend en ondersteunt de deelnemers om het belang van archeologie in het publieke debat te versterken.

⁶ Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie.